lav@eduskunta.fi
Lakivaliokunnalle

U 64/2013 vp Euroopan syyttäjänviraston perustamista koskevasta asetusehdotuksesta

Poliisihallituksen lausunto lakivaliokunnalle

Poliisihallitus katsoo oikeusministeriön laatimassa U-jatkokirjelmässä esitetyin tavoin, että EPPO-asetusehdotus on työryhmäkäsittelyn kuluessa mennyt oikeaan suuntaan aikaisempiin ehdotuksiin verrattuna. Kuitenkin ehdotuksessa on edelleen lukuisia erittäin keskeisiä kohtia, joita Poliisihallitus pitää ongelmallisina. Poliisitoiminnan näkökulmasta ja tässä yhteydessä erityisesti rikostutkinnan kannalta Poliisihallitus kiinnittää huomiota erityisesti toimivallan laajuuteen liittyviin kysymyksiin (liitännäisrikokset), tutkinnanjohtojärjestelyihin ja tutkintamenetelmiin sekä rajat ylittävään yhteistyöhön.

EPPO:n toimivallan laajuuden tulisi olla selkeästi määritelty. Esitettyjen liitännäisrikosten osalta toimivallan laajuus on tämänhetkisen ehdotuksen mukaan tulkinnanvarainen tai perustuu harkintakriteereihin *samoihin tosiseikkoihin perustuvat tai tekoihin erottamattomasti liittyvät muut rikokset.* Tämänkaltaista määritelmää voi pitää vähintäänkin epäselvänä. Näin ei voi olla tilanteessa, jossa toimivalta päättää tutkinnasta ja syytetoimista siirtyisi EPPO-rikosten osalta kansallisilta esitutkinta- ja syyttäjäviranomaisilta EPPO:lle. Kirjauksen joustavuus voi johtaa erilaisiin tulkintoihin eri jäsenmaissa ja siten viraston toimivallan laajuus voisi vaihdella sen mukaisesti, kuka on milloinkin säännöstä tulkitsemassa. Käsityksemme mukaan EPPO:n toimivalta liitännäisrikosten osalta on edelleen kirjattu ehdotukseen liian väljästi.

Tutkinnanjohtojärjestelyjen osalta Poliisihallitus toteaa, että myös EPPO:n osalta on noudatettava nykyisiä kansallisia menettelyitä siten, että rikosasioissa tutkinnanjohtajana toimivat poliisin tutkinnanjohtajat. Reunaehtona tulee edelleen olla, kuten aiemmin valiokunnissa on edellytetty, ettei kansallisia toimivaltajärjestelyjä syyttäjän ja esitutkintaviranomaisen muuteta. Käytetty ilmaus "*shall be responsible for the investigations and prosecutions*" tulisi täsmentää muotoon, joka mahdollistaa kansallisen järjestelmän säilyttämisen eikä kirjaus aiheuta erimielisiä tulkintoja mahdollisessa kansallisessa täytäntöönpanossa. Poliisihallitus katsoo, ettei EPPO:a saa viedä suuntaan, jonka avulla luodaan perusteet tai oikeutetaan kansallisesti toimivaltaisen viranomaisen toimivallan muutos syyttäjän ja esitutkintaviranomaisen välillä. Tästä syystä myös yksittäisten artikloiden tarkastelussa on arvioitava kokonaisuutta ja sitä, mitä nämä poliisille kriittiset yksityiskohdat sopivat valiokuntien aikaisemmissakin lausunnoissa esille tuotuun tahtoon säilyttää oikeustila tässä suhteessa ennallaan.

POLIISIHALLITUS
Asemapäällikönkatu14, PL 22, 00521 HELSINKI
kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi
Puh. +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780

Suomessa esitutkintalain (22.7.2011/805) 5 luku ja erityisesti sen 2 § antaa syyttäjälle vahvan puhe- ja määräysvallan esitutkinnan toimittamisessa. Nykyinen hyvin toimivaksi järjestetty poliisi-syyttäjäyhteistyö on rakennettu tämän mukaisesti. Neuvotteluissa on edelleen huomioitava, että EPPO-asetusehdotuksen artikloiden ehdotetut sanamuodot laaditaan ja muotoillaan siten, että ne voivat olla hyväksyttävissä aikaisempien laki- ja hallintovaliokuntien lausunnoissa asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Suomessa tapahtuvan tutkinnan osalta tutkintamenetelmien olisi noudatettava pääsääntöisesti kansallista esitutkinta- ja pakkokeinolakia. Tältä osin ehdotus on mennyt myönteiseen suuntaan. Jättämällä pääosa keinovalikoimasta normaalin kansallisen lainsäädännön varaan ja säätämällä vain törkeimpien rikosten osalta edellytettävistä käytettävistä olevista vahvimmista pakkokeinoista, minimoidaan muutostarpeet kansallisen lainsäädännön näkökulmasta. Mikäli erityisesti pakkokeinojen käyttöön liittyen jouduttaisiin runsaasti räätälöimään erilaisia tutkintajärjestelyjä ja tutkintakeinoja sen mukaan, kenellä on tutkintavastuun jutussa, joudutaan pettävälle pohjalle.

Rajat ylittävän yhteistyön osalta eli tilanteissa joissa nykyisin pääosin sovelletaan oikeusapumenettelyä tai joissakin harvoissa tapauksissa käytetään vastavuoroisen tunnustamisen instrumentteja, Poliisihallitus pitää tärkeänä, että EPPO:n toimivaltaan kuuluvien rikosten osalta pyritään pidättäytymään samoissa menettelyissä kuin muissakin vastaavissa tilanteissa. Oman tutkintajärjestelyn luominen soveltumaan vain EPPO-rikoksiin voisi tuoda mahdollisesti sekavuutta ja käytännön hankaluuksia. Hiljattain hyväksytyn eurooppalaisen tutkintamääräysmenettelyn yhtenä tavoitteena lienee ollut sujuvoittaa ja virtaviivaista lukuisten menettelyiden kirjoa ja toimintamalleja. EPPO-tutkinta ei saisi tarkoittaa kokonaan uuden järjestelmän ja toimintamallin luomista yhtä rikostyyppiä varten entisten rakenteiden oheen ja päälle ja siten takapakkia rajat ylittävän rikostutkinnan tilanteissa. Poliisihallituksen käsityksen mukaan siltä osin, kuin EPPO:n toimivaltaan kuuluvissa tapauksissa olisi tarve tehdä rajat ylittäviä tutkintatoimia, tulisi pitäytyä voimassa olevaan sääntelyyn. Tämän ratkaisun onnistuneisuus kansallisesti ja EU-tasolla riippuu siitä, miten esimerkiksi eurooppalainen tutkintamääräys pannaan yksityiskohdissaan täytäntöön jäsenmaissa. Päätösvalta kansallisesti tutkinnassa suoritettavista toimenpiteistä on edelleen säilytettävä poliisilla siten, että tutkinnanjohtoon kuuluva päätösvasta kulkee käsi kädessä siihen kuuluvan vastuun kanssa. Oikeusministeriön muistiossa todetaan, että "*Komission mukaan lisäarvoa saataisiin siitä, että EPPO:n ei tarvitsisi soveltaa vastavuoroisen tunnustamisen instrumentteja. Tämän mallin toimivuus käytännössä kuitenkin edellyttää tarkempaa pohdintaa.*" Komission tarkoituksena näyttää siis olevan joustavamman ja nopeamman sui generis –järjestelyn luominen, mutta kansallista lainsäädäntöä kuitenkin kunnioittaen ja soveltaen. Toteutustavasta ja sisällöstä jää riippumaan, onko tämä uusi uhka vai mahdollisuus.

Mikäli EPPO perustetaan, siitä tulee saada lisäarvoa. Perustamisen ei tule myöskään johtaa tilanteeseen, jossa Euroopan Unioniin luodaan uusia virastoja, joiden toiminta on päällekkäistä jo olemassa olevien virastojen toiminnan kanssa.

Oikeusministeriön muistiossa (sivulla 3) todetaan, että *"(M)itä tulee rajat ylittäviin tutkintatoimiin, Suomi on pitänyt tärkeänä, että asetusehdotuksessa ei oteta askelia taaksepäin suhteessa nykytilanteeseen ja että valtuutetun syyttäjän ja vastaavasti muun toimivaltaisen viranomaisen käytettävissä tulee olla samat toimenpiteet kuin syyttäjillä ja muilla toimivaltaisilla viranomaisilla nykyisten vastavuoroisen tunnustamisen ja keskinäisen oikeusavun instrumenttien mukaan."* Lausuma on hieman erikoinen, sillä oikeusministeriö valmistelee tällä hetkellä eurooppalaisen tutkintamääräyksen täytäntöönpanoa. Sen avulla on nimenomaan tarkoitus sulkea keskinäisen oikeusavun instrumenttien käyttö kokonaan pois, jolloin päätösvaltaa siirtyisi tutkinnanjohtajalta pois. Tämä on selkeä askel taaksepäin. Kirjaus ei siis kuvaa asiaa oikein. Euroopan syyttäjänvirastoa koskeva asetusehdotuksen jatkovalmistelussa on huomioitava, että tämä asia tuodaan selkeästi esille. Samankaltainen virheellinen väittämä askelten taaksepäin ottamisesta koskee muistion sivulla 3 seuraavan kappaleen lopussa olevaa mainintaa artiklan 26a osalta.

Poliisiylijohtajana sijaisena
Poliisijohtaja — Seppo Kolehmainen

Poliisiylitarkastaja — Markku Ryymin

Automaattisesti päivittyvä allekirjoitusfraasi. Älä poista tätä kenttää, jos allekirjoitat asiakirjan sähköisesti.

Liitteet <Kirjoita tähän>

Jakelu <Kirjoita tähän tai kaksoisnapsauta>

Tiedoksi <Kirjoita tähän tai kaksoisnapsauta>